

SLUJITORI AI ARHIVELOR DIN ROMÂNIA

Aurelian Sacerdoțeanu, director general al Arhivelor Statului

IOANA BURLACU

Este unanim recunoscut faptul că între înaintașii profesorului Aurelian Sacerdoțeanu, care a stat la cîrma instituției Arhivelor Statului, s-au aflat personalități de o importanță excepțională în istoria națională, mari deschizători de drumuri în cultura românească modernă (Gheorghe Asachi, I. H. Rădulescu, B. P. Hasdeu, D. Onciul ș. a.) și cu toate acestea se poate afirma,

cu certitudine, că activitatea profesorului Sacerdoțeanu, în calitate de director general, nu numai că s-a ridicat la nivelul ilustrațiilor înaintași, dar ea s-a desfășurat mereu ascendent, într-un climat de căutare creatoare, fără de egal în istoria instituției Arhivelor Statului¹.

Nu stăruim aici asupra atât de vastei și variatei moșteniri științifice, lăsate nouă de profesor (bibliografia operei sale însumind peste 1000 de titluri: cărți, studii și articole științifice, izvoare, cursuri universitare, culegeri de facsimile, bibliografii, ediții critice, inventare arhivistice, indici de documente, articole ocazionale, lucrări literare și altele)², ci dorim doar să prezentăm cele mai reprezentative realizări ale instituției Arhivelor Statului înregistrate în perioada directoratului său, respectiv între anii 1939 și 1953. În acest sens, neîndoios, una dintre cele mai de seamă contribuții ale profesorului

Aurelian Sacerdoțeanu, în această perioadă, este legată de elaborarea metodologiei muncii instituției și a arhiviștilor, în laturile sale fundamentale. Normele unitare de lucru în Arhive, norme ce-și păstrează și astăzi valabilitatea, stabilite de profesorul Sacerdoțeanu, au permis trecerea la întocmirea unor lucrări arhivistice realizate într-un mod unitar, conform cerințelor științifi-

¹ *Arhivele Statului. 125 ani de activitate, 1831–1956*, București, 1957, p. 15–218.

² Al. Matei, *Bibliografia operei profesorului Aurelian Sacerdoțeanu (1922–1974)*, în „Revista Arhivelor”, anul LIII (1976), vol. XXXVIII, nr. 4, p. 450.

fițe : inventarul general de arhivă, inventarul arhivistic, indicele cronologic, catalogul de documente³.

Aceste preocupări se vor regăsi și în paginile „Revistei Arhivelor” în perioada de 10 ani când va conduce această publicație și când va depune eforturi deosebite pentru a forma în societatea românească un spirit arhivistic, determinând apariția celor dintii studii propriu-zise de teorie și practică arhivistică, extinzând studiile de istoria arhivelor, aducând în prim plan marile figuri ale arhivisticii românești⁴. Tot acum începe publicarea unei vaste bibliografii, veche și nouă, menită să informeze pe cercetători cu tot ce apăruse în domeniul arhivistic al disciplinelor auxiliare ale istoriei și al studiilor istorice. De asemenea se publicau dări de seamă ale activității Direcției Generale și ale direcțiilor regionale, astăzi izvoare de prim ordin pentru istoria instituției⁵. Totodată, directorul general Aurelian Sacerdoțeanu face tot ce-i stă în putință ca să atragă în cercetarea științifică pe toți lucrătorii din arhive, lucru care în mare parte îl reușește, impunând astfel cercetătorii în domeniu, pe care — după cum o mărturisea însuși — „nici un burete nu le va putea șterge numele din lista de onoare a arhivisticii românești”⁶.

Această susținută activitate de formare a unui corp de cercetători în domeniul arhivistic va fi strâns împletită cu cea a Școlii de arhivistică, instituție, care, datorită eforturilor sale, în luna noiembrie a anului 1938 a fost încadrată în rindurile Școlilor superioare. Natura și scopul pregătirii în această instituție fiind evenimente științifice, profesorul Sacerdoțeanu, în calitate și de director al școlii, va pune un accent deosebit pe preocupările de metodică și tehnică în cercetarea și munca științifică în general și cea istorică în special, precum și pe pregătirea de specialiști în domeniul celor trei mari instituții de cultură destinate păstrării și prezentării neprețuitelor tezaure documentare ale omenirii : arhiva, muzeul, biblioteca⁷.

Activitatea științifică și metodică desfășurată în cadrul Școlii de arhivistică va rodi, publicațiile editate sub directa coordonare a directorului școlii stînd mărturie în acest sens. Amintim dintre aceste lucrări : *Carnetul studentului*, *Culegerile de facsimile* : seriile latină, slavă, greacă, turcă, *lecțiile de deschidere pe diverse teme*, adevărate programe analitice ale cursurilor de științe auxiliare (diplomatică, cronologie, arhivistică, genealogie) *cataloge de expoziții și altele*⁸. Dar cea mai mare realizare editorială rămîne buletinul Școlii de arhivistică „Hrisovul”.

Încă de la apariția primului volum, profesorul Sacerdoțeanu definea profilul noii reviste de : „Publicația de față — Hrisovul — prin însuși titlul ei ține să aibă un caracter mult mai restrîns. Se interesează în rîndul întii de documentul istoric. În paginile sale dorim să urmărim documentul atît în sine cît și ca izvor istoric pe de o parte, iar pe de alta trebuie să fie buletinul

³ Tudor Mateescu, Ioana Burlacu, Gabriela Mărășoiu, *Publicațiile Arhivelor Statului (1860—1977)*. *Bibliografie analitică*. București, 1978, cap. IX, p. 139.

⁴ Aurelian Sacerdoțeanu, „*Revista Arhivelor*” în anii 1938—1947. *Proiecte și realizări*, în „*Revista Arhivelor*”, anul LI (1974), vol. XXXVI, nr. 4, p. 483.

⁵ Mihail Fănescu, „*Revista Arhivelor*” (seria veche) și „*Hrisovul*” (*Bibliografie*), în „*Revista Arhivelor*”, XII (1969), nr. 1, p. 327—351.

⁶ Aurelian Sacerdoțeanu, *op. cit.*, p. 483.

⁷ Tr. Rus, Ioana Burlacu, *Școala de arhivistică* în „*Revista Arhivelor*”, XII (1969), nr. 1, p. 143.

⁸ Tudor Mateescu, Ioana Burlacu, Gabriela Mărășoiu, *op. cit.*, cap. VIII (p. 137—138) cap. X (p. 141—159), cap. XI (p. 160—168).

Școlii de arhivistică, instituție anume dedicată pregătirii cercetătorilor de izvoare istorice naționale”⁹.

Înalta ținută științifică a problemelor de specialitate și a îndrumărilor metodice date a făcut ca această publicație să se bucure de interesul unui numeros public din țară și străinătate. Iată câteva aprecieri ale unor personalități române și internaționale, prevăzute de direcția școlii, deosebit de revelatoare pentru ținuta științifică a revistei și pentru utilitatea ei în formarea specialiștilor. Istoricul Ioan Lupaș : „Te felicit din toată inima pentru această impunătoare realizare științifică ; istoricul și editorul de documente Mihai Costăchescu : „L-am citit cu mult interes și găsesc că apariția și existența lui este foarte necesară”, Lott Cross din Viena : „Conținutul acestui volum onorează pe deplin Școala de arhivistică” ; Giulio Battelli din Roma ; „E o publicație care face onoare bună, școlilor noastre și României”¹⁰. Timp de 7 ani buletinul Școlii de arhivistică „Hrisovul”, și-a îndeplinit cu prisosință menirea, realizând ceea ce fondatorul și directorul ei preciza în primul an de apariție : „Se simte nevoia de temeuri, nu de considerente generale”.

Începînd din anul 1943, activitatea științifică se desfășoară sub controlul și îndrumarea Institutului de cercetări științifice¹¹. Înființat din inițiativa directorului general, institutul avea drept scop, conform regulamentului de funcționare, elaborat de acesta, dezvoltarea activității editoriale prin publicarea de sinteze monografii, ediții critice și texte, documente, albume, manuale și studii de metodică istorică, organizarea de ședințe de comunicări cu caracter științific sau didactic, de conferințe, excursii de studii, participarea la manifestări arhivistice internaționale, organizarea unei sesiuni de informare și documentare științifică pentru cercetători ai mărturiilor istorice românești, alcătuirea unei biblioteci de specialitate, a unei bibliografii antice, organizarea de cursuri de specialitate, de completare a cunoștințelor lucrătorilor netitrați din arhive, biblioteci și muzee. Iată o concepție înăntată și un program revelator pentru nivelul înalt al arhivisticii românești datorat lui Aurelian Sacerdoțeanu.

Se cuvine a enumera și alte direcții importante ale activității profesorului Aurelian Sacerdoțeanu și anume : aplicarea legislației arhivistice, creșterea continuă a fondurilor și colecțiilor Arhivelor Statului, prin achiziții și prelucrări sistematice, asigurarea prelucrării materialului arhivistic, diversificarea formelor de folosire, păstrare și conservare a documentelor, salvarea de la pieire a numeroase arhive în anii grei ai războiului.

Modestele rînduri dedicate eruditului arhivist și istoric, Aurelian Sacerdoțeanu, ne-au permis doar să sugerăm coordonatele unei îndelungate și rodnice activități științifice remarcabile prin orizontul său deosebit de larg, prin adîncimea și temeinicia operei care a încununat această activitate, precum și profilul intelectual al profesorului care a creat generații de arhiviști, printre ei fiind specialiștii de astăzi ai Arhivelor Statului ce, cu competență profesională și abnegație durabilă față de nobila profesie aleasă, se străduiesc să confere noi valențe științei arhivistice românești, dar pe același drum, trasat cu claritate și hotărîre, acum 50 de ani, de către dascălul lor.

Un omagiu deci eruditului arhivist și istoric, operei sale, și totodată, un îndemn către această operă.

⁹ „Hrisovul”, I, 1941, p. 7.

¹⁰ Arh. St. Buc., fond Școala de arhivistică, dosar 32/1942, f. 1—36.

¹¹ Ibidem, dosar 42/1943, f. 174.